

SYSTEMY EDUKACJI W EUROPIE – STAN OBECNY I PLANOWANE REFORMY

NIEMCY

Listopad 2011

1. Populacja uczących się i język nauczania

W 2009 r. liczba osób w wieku do 29 lat wynosiła 24 587 432 (30, 1% ludności), a kształceniem obowiązkowym było objętych 7 827 317 dzieci i młodzieży. Językiem nauczania jest niemiecki.

2. Administracja i finansowanie edukacji

W 2009 r. 92,1% uczniów uczęszczało do szkół publicznych, a pozostałe 7,9% - do szkół prywatnych. W szkolnictwie zawodowym 91,3% uczniów uczęszczało do placówek publicznych, podczas gdy 87,7% - do placówek prywatnych. Instytucje zarządzające szkołami prywatnymi otrzymują od władz landów (krajów związkowych) dofinansowanie w różnych formach. Wszystkie landy gwarantują uprawnionym szkołom standardowe wsparcie finansowe, wliczając w to udział w kosztach związanych z płacami pracowników i zakupem wyposażenia. Procent finansów publicznych w całkowitych kosztach prowadzenia placówek prywatnych różni się w poszczególnych landach i zależy od typu szkoły.

Zgodnie z Ustawą zasadniczą (*Grundgesetz*) szkoły prywatne są nadzorowane przez państwo. Przy zakładaniu nowej placówki prywatnej muszą przede wszystkim zostać spełnione kryteria prawne dotyczące m.in. stanu technicznego budynku, zasad bezpieczeństwa przeciwpożarowego, bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dzieci i młodzieży. Ponadto, w przypadku stanowisk kierowniczych, dyrektorów i nauczycieli wymagane są referencje potwierdzające predyspozycje pracowników do wykonywania zawodu. Zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym obowiązują krajowe standardy kształcenia (*Bildungsstandards*).

W Republice Federalnej Niemiec zakres odpowiedzialności za system edukacji wynika z federalnej struktury państwa. Zgodnie z Ustawą zasadniczą (*Grundgesetz*), za ustawodawstwo i administrację oświatową odpowiadają przede wszystkim kraje związkowe – landy (w systemie obejmującym ministerstwa edukacji, kultury i nauki na szczeblu landów, władze regionalne (*Bezirksregierung/Oberschulamt*) i władze nadzorujące szkoły na niższym szczeblu (*Schulamt*)). Dotyczy to w szczególności systemu oświaty, szkolnictwa wyższego i kształcenia dorosłych/kształcenia ustawicznego.

W ramach *Kultusministerkonferenz* (KMK), czyli Stałej Konferencji Ministrów Edukacji i Kultury dla landów Republiki Federalnej Niemiec, landy współpracują ze sobą w sprawach istotnych dla wszystkich krajów związkowych. Zadania rządu federalnego w dziedzinie edukacji, które zostały określone w Ustawie zasadniczej (*Grundgesetz*), obejmują m.in. ustanawianie przepisów funkcjonowania dotyczących wstępu do szkół wyższych oraz rodzajów stopni naukowych przyznawanych przez instytucje szkolnictwa wyższego oraz pomoc finansową na kształcenie/szkolenie indywidualnych osób, włącznie z promowaniem młodszej kadry naukowej. Ustawa zasadnicza określa również formy współpracy pomiędzy szczeblem federalnym i landami, np. w zakresie promowania badań.

Do zadań władz nadzorujących szkoły w każdym landzie należy przeprowadzanie inspekcji oraz sprawowanie nadzoru pedagogicznego, nadzoru w zakresie zgodności działań z regulacjami prawnymi i nadzoru w sprawach kadrowych w systemie szkolnym. W każdej szkole działa rada pedagogiczna odpowiedzialna za sprawy dydaktyczne oraz rada szkoły (złożona z nauczycieli, rodziców i uczniów), która ustanawia przepisy szkolne i zasady dyscypliny. Zakres uprawnień tych rad jest różny, zależnie od landu.

Jeśli chodzi o kształcenie w ramach tzw. *duales System* (dualnego systemu kształcenia zawodowego – w zakładzie pracy i szkole), którym objęte jest blisko dwie trzecie młodzieży, kształcenie w zakładzie pracy jest finansowane przez firmy, a w szkole – przez landy. Zajęcia w zakładzie pracy odbywają się zgodnie z koordynowanymi na szczeblu krajowym zasadami kształcenia, a programy nauczania dla szkół są, zgodnie z tymi zasadami, opracowywane przez landy. Kształcenie zawodowe w zakładzie pracy nadzorują izby gospodarcze i handlowe (np. izby przemysłu i handlu, izby rzemieślnicze itp.).

3. Edukacja przedszkolna

W Niemczech edukacja przedszkolna stanowi część sektora działającego na rzecz dzieci i młodzieży. W większości landów za edukację przedszkolną odpowiadają ministerstwa ds. socjalnych. Dzieci w wieku od 3 do 6 lat mogą uczęszczać do *Kindergärten*, które są prowadzone głównie przez instytucje niepubliczne (przede wszystkim kościoły i stowarzyszenia opieki społecznej), przy czym w kosztach obowiązkowo partycypują również rodzice, pomimo znacznych dotacji publicznych przyznawanych tym placówkom i finansowania z innych źródeł.

2010	Wiek: poniżej 3 lat	Wiek: 3 – 6 lat
Edukacja przedszkolna	20,3%	92,2%

Dla 6-latków, którzy osiągnęli wiek obowiązkowej nauki, ale których poziom rozwoju nie pozwala jeszcze na rozpoczęcie nauki w szkole, ustanowiono placówki *Schulkindergärten* lub *Vorklassen*. W większości landów władze nadzorujące szkoły są uprawnione do kierowania 6-latków do tych placówek.

4. Kształcenie obowiązkowe

a) Etapy

<i>Grundschule</i> (szkoła podstawowa)	Wiek: 6-10 lat (6-12, Berlin i Brandenburgia)
Szkoły średnie I stopnia: - <i>Orientierungsstufe</i> (etap „orientacji” w różnych rodzajach szkół) - <i>Gymnasium/Realschule/Hauptschule/Gesamtschule</i> oraz szkoły prowadzące kilka typów kształcenia (<i>Schularten mit mehreren Bildungsgängen</i>)	Wiek: 10-12 lat Wiek: 10/12-15/16 lat
Szkoły średnie II stopnia	Wiek: 15/16-18/19 lat

Kształcenie w pełnym wymiarze jest obowiązkowe w wieku od 6 do 15 w większości landów (Badenia-Wirtembergia, Bawaria, Hamburg, Hesja, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Dolna Saksonia, Nadrenia Północna-Westfalia w *Gymnasium*, Nadrenia-Palatynat, Saara, Saksonia, Saksonia-Anhalt, Szlezwik-Holsztyn) lub 16 lat (Berlin, Brandenburgia, Brema, Nadrenia Północna-Westfalia w innych typach szkół poza *Gymnasium*, Turynia), a kształcenie w niepełnym wymiarze jest obowiązkowe do wieku 18 lat dla osób, które nie uczęszczają do szkoły w pełnym wymiarze.

b) Kryteria przyjęć

Na ogół przyjmuje się do *Grundschule* dzieci 6-letnie. Dzieci objęte obowiązkiem nauki szkolnej wstępują do jednakowej dla wszystkich lokalnej szkoły podstawowej. Przejście ze szkoły podstawowej do jednej z kilku rodzajów szkół średnich odbywa się zgodnie z różnymi przepisami, zależnie od ustawodawstwa danego landu. O wyborze szkoły średniej I stopnia decydują rodzice, szkoła lub władze nadzorujące szkoły na podstawie oceny dokonanej przez szkołę podstawową. Przyjęcie do różnych szkół średnich może być uzależnione od wyników w nauce i/lub decyzji władz edukacyjnych. Kształcenie obowiązkowe jest bezpłatne na wszystkich jego etapach.

c) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny obejmuje od 188 dni (pięciodniowy tydzień nauki szkolnej) do 208 dni (sześciodniowy tydzień nauki szkolnej) w okresie od sierpnia do lipca. Dzienny i tygodniowy wymiar zajęć szkolnych ustalają poszczególne landy. Szkoły są czynne przez pięć lub sześć dni w tygodniu (w większości przed południem). Każdy tydzień składa się z 20-29 lekcji w szkole podstawowej i 28-32 lekcji w szkole średniej. Na poziomie 8-letniego *Gymnasium* tygodniowy wymiar godzin lekcyjnych w szkołach średnich I i II stopnia jest zwiększany średnio o 2 do 4 godzin lekcyjnych. Lekcja trwa 45 minut. Zajęcia mogą być oferowane w blokach.

d) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

W 2009 r. klasy w szkołach podstawowych liczyły średnio 21,5 uczniów, a w szkołach średnich I stopnia – średnio 24,6 ucznia, zależnie od rodzaju szkoły i landu. Uczniów dzieli się na ogół na klasy według wieku, a na poziomie średnim tworzy się również grupy przedmiotowe. Klasy szkół podstawowych mają początkowo jednego nauczyciela do wszystkich przedmiotów, natomiast w szkołach średnich uczą nauczyciele przedmiotu.

e) Programy i treści nauczania

Ministerstwa w landach ustalają program nauczania, zalecają metody dydaktyczne i zatwierdzają podręczniki. Do przedmiotów nauczanych w szkole podstawowej należą: czytanie, pisanie, arytmetyka, *Sachunterricht* – wprowadzenie do przedmiotów przyrodniczych i społecznych, wychowanie plastyczne, wychowanie muzyczne, wychowanie fizyczne i edukacja religijna. Programy nauczania na poziomie średnim zależą od rodzaju placówki, ale zwykle stanowią kontynuację przedmiotów ze szkoły podstawowej i obejmują co najmniej jeden język obcy oraz przedmioty przyrodnicze i społeczne.

Programy i treści nauczania opracowywane są w taki sposób, aby spełniały kryteria zawarte w przyjętych przez Stałą Konferencję krajowych standardach kształcenia dla szkoły podstawowej i szkół średnich prowadzących do uzyskania świadectw: *Hauptschulabschluss* (otrzymywane po ukończeniu 9 klasy *Hauptschule* lub jakiegokolwiek innej szkoły średniej I stopnia) i *Mittlerer Schulabschluss* (otrzymywane po ukończeniu 10 klasy *Realschulen* lub, w niektórych przypadkach, innej szkoły średniej I stopnia). Standardy kształcenia precyzują cele edukacyjne, programy nauczania natomiast opisują i określają sposoby ich osiągnięcia.

f) Ocena, promocja i kwalifikacje

Na wszystkich poziomach powszechną praktyką jest ocena ciągła, prowadzona w oparciu o wypowiedzi pisemne i ustne. W większości przypadków oceny dokonuje nauczyciel.

Dzieci są automatycznie promowane z klasy I do II szkoły podstawowej. Od II klasy szkoły podstawowej uczniowie, w zależności od osiągnięć (wyników w nauce) mogą być promowani bądź powtarzać klasę. Decyzja o promocji ucznia jest podejmowana na podstawie stopni jakie uczeń otrzymuje na koniec roku szkolnego (odnotowywanych na świadectwie *Zeugnis*). Decyzję podejmują nauczyciele uczący danego ucznia (*Klassenkonferenz*) lub cała rada pedagogiczna czyli wszystkich nauczycieli danej szkoły (*Lehrerkonferenz*). Decyzja o promocji lub jej braku jest odnotowywana na świadectwie.

Uczniowie, który osiągnęli zadawalający poziom na zakończenie nauki w szkole średniej I stopnia, otrzymują świadectwo ukończenia szkoły (*Hauptschulabschluss* i *Mittlerer Schulabschluss*).

Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne

g) Rodzaje kształcenia

Kształcenie ogólne	
na poziomie średnim II stopnia (<i>Gymnasiale Oberstufe</i>):	
w następujących typach szkół: <i>Gymnasium/Berufliches Gymnasium/Fachgymnasium/Gesamtschule</i>	15/16-18/19 lat
Kształcenie zawodowe:	
<i>Berufsfachschule</i> (szkoła zawodowa prowadząca kształcenie w pełnym wymiarze)	15/16-18 lat
<i>Fachoberschule</i> (szkoła zawodowa prowadząca kształcenie w pełnym wymiarze)	16-18 lat
<i>Duales System – Berufsoberschule + Betrieb</i> (System dualny: kształcenie w szkole zawodowej w niepełnym wymiarze i kształcenie w zakładzie pracy w niepełnym wymiarze)	15/16-18/19 lat
Kształcenie policealne	
<i>Berufsfachschule</i>	19-22 lata
<i>Fachoberschule</i>	18-19 lat
<i>Abendgymnasium/Kolleg</i>	20-35 lat
<i>Duales System – Berufsoberschule + Betrieb</i> (System dualny: kształcenie w szkole zawodowej w niepełnym wymiarze i kształcenie w zakładzie pracy w niepełnym wymiarze)	19-22 lata

h) Kryteria przyjęć

Warunkiem przyjęcia do *gymnasiale Oberstufe* (II stopień *Gymnasium*) jest posiadanie świadectwa ukończenia szkoły średniej I stopnia z zadawalającymi ocenami. Warunki przyjęć do szkół zawodowych kształcących w pełnym wymiarze zależą od rodzaju wybranej szkoły.

Warunkiem rozpoczęcia kształcenia zawodowego w szkole średniej II stopnia są zdobyte kwalifikacje oraz świadectwo ukończenia szkoły średniej I stopnia. Zależnie od celów kształcenia, w procesie rekrutacji do *Berufsfachschulen* od uczniów wymaga się świadectwa *Hauptschulabschluss* albo *Mittlerer Schulabschluss*, podczas gdy w przypadku *Fachoberschule* wymagane jest posiadanie *Mittlerer Schulabschluss*. Szkoły *Berufliches Gymnasium* or *Fachgymnasium* wymagają świadectwa *Mittlerer Schulabschluss* lub jego ekwiwalentu z ocenami spełniającymi warunki przyjęć do *gymnasiale Oberstufe*. Przed rozpoczęciem kształcenia zawodowego należy zakończyć kształcenie obowiązkowe. W przypadku systemu dualnego nie istnieją żadne dodatkowe wymogi formalne – jest on otwarty dla wszystkich absolwentów szkół średnich I stopnia, niezależnie od wyników w nauce.

i) Programy i treści nauczania

Programy nauczania, określane przez ministerstwa poszczególnych landów, są zróżnicowane i zależne od rodzaju kształcenia na poziomie średnim II stopnia. Uczniowie *gymnasiale Oberstufe* obowiązkowo uczą się przedmiotów z następujących trzech grup: języki/literatura/przedmioty humanistyczne; przedmioty społeczne; matematyka/przedmioty przyrodnicze/technika.

Programy kształcenia zawodowego w *Berufsfachschulen* obejmują język niemiecki, przedmioty w zakresie nauk społecznych, matematykę, przedmioty przyrodnicze, język obcy i wychowanie fizyczne oraz przedmioty zawodowe. Nauka w *Fachoberschule* jest podzielona na takie obszary nauczania jak: biznes i administracja, technika, zdrowie i praca socjalna, projektowanie, żywienie i gospodarstwo domowe oraz rolnictwo. Kształcenie obejmuje zajęcia praktyczne i teoretyczne, na które składają się: język niemiecki, język obcy, matematyka, przedmioty przyrodnicze, ekonomia i społeczeństwo oraz przedmiot zawodowy. Poza przedmiotami nauczonymi w *Gymnasium*, *Fachgymnasium/Technisches Gymnasium* oferuje przedmioty zorientowane na karierę zawodową, takie jak: biznes, technika, żywienie i gospodarstwo domowe oraz agronomia, a także zdrowie i nauki społeczne, które mogą zostać wybrane zamiast przedmiotów ogólnych w formie programu realizowanego w trybie intensywnym, kończącego się egzaminem *Abitur*.

Kształcenie zawodowe w *duales System* przygotowuje do pracy w 350 zawodach we wszystkich dziedzinach gospodarki, zgodnie z ustalonymi na szczeblu krajowym zasadami szkolenia (komponent w zakładzie pracy) i według programów nauczania ustalonych przez landy (zajęcia w szkole).

j) Ocena, promocja i kwalifikacje

Szczegóły dotyczące kryteriów oceniania na poziomie szkoły średniej II stopnia oraz policealnej zawarto w opisie dotyczącym oceniania, postępów oraz kwalifikacji na poziomie szkoły średniej I stopnia.

Uczniowie, którzy zdali maturę (*Abiturprüfung*), otrzymują *Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife* – świadectwo uprawniające do podjęcia studiów wyższych. Szkoły zawodowe w pełnym wymiarze przygotowują uczniów do wykonywania określonego zawodu lub podjęcia studiów (*Zuegnis der Fachgebundenen Hochschulreife* i *Fachhochschulreife*, świadectwa otrzymywane w wyniku zdania egzaminu zawodowego, do którego przystępuje się na koniec szkoły średniej II stopnia i po ukończeniu dwunastego roku nauki, głównie w *Fachoberschule*). Kandydaci z *duales System* zdają egzamin końcowy przed komisją egzaminacyjną, złożoną z przedstawicieli właściwych organów (izb rzemieślniczych, izb przemysłu i handlu, izb wolnych zawodów lub innych izb gospodarczych i handlowych) i otrzymują świadectwo końcowe od właściwego organu. Równolegle *Berufsschule* wydaje świadectwo ukończenia szkoły, jeżeli uczeń/praktykant uzyskał oceny co najmniej dostateczne ze wszystkich przedmiotów.

5. Szkolnictwo wyższe

a) Rodzaje uczelni

System szkolnictwa wyższego obejmuje uczelnie i inne placówki, które prowadzą studia przygotowujące do podjęcia pracy w określonym zawodzie.

Do uczelni zalicza się: *Universitäten* (uniwersytety) i równorzędne uczelnie (*Technische Hochschulen/Universitäten*, *Pädagogische Hochschulen*, *Theologische Hochschulen*), *Kunsthochschulen* (uczelnie artystyczne), *Musikhochschulen* (uczelnie muzyczne) i *Fachhochschulen* (uczelnie prowadzące studia w dziedzinie nauk stosowanych). Szczególną rolę pełni 29 *Verwaltungsfachhochschulen* tj. uczelnie prowadzących studia w dziedzinie administracji publicznej, które szkolą przyszłych urzędników tzw. wyższego szczebla służby cywilnej. Utrzymywane są ze środków Federacji lub danego landu. Ich studenci posiadają tymczasowy status pracownika służby cywilnej.

Do szkolnictwa wyższego należą również *Berufsakademie*, funkcjonujące w niektórych Landach, które łączą kształcenie akademickie w *Studienakademie* z praktycznym kształceniem zawodowym w zakładzie pracy, zgodnie z zasadą systemu dualnego. Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Kształcenia (ISCED), *Fachschulen*, *Fachakademien* w Bayern oraz dwu i trzyletnie szkoły zdrowia publicznego (*Schulen des Gesundheitswesens*) są również klasyfikowane jako instytucje kształcące na poziomie szkolnictwa wyższego. *Fachschulen*, umożliwiające kontynuację kształcenia zawodowego, przyjmują kandydatów, którzy ukończyli okres kształcenia formalnego w danym zawodzie, a następnie podjęli pracę. Szkoły prowadzące kształcenie w zakresie zdrowia publicznego przygotowują do pracy w sektorze służby zdrowia, szkoląc np. pielęgniarki czy fizjoterapeutów. Wiele takich placówek jest logistycznie i organizacyjnie związanych ze szpitalami, w których odbywają się zajęcia zarówno praktyczne jak i teoretyczne.

b) Warunki wstępu

Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife uprawnia posiadacza do podjęcia studiów na wszystkich kierunkach we wszystkich uczelniach. *Zuegnis der Fachgebundenen Hochschulreife* uprawnia do podjęcia studiów na określonych kierunkach na uniwersytecie lub równorzędnej uczelni. Warunkiem przyjęcia na studia w kolegiach sztuk pięknych i kolegiach muzycznych jest na ogół posiadanie *Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife* i dokumentów potwierdzających zdolności artystyczne. Warunkiem wstępnym przyjęcia do *Fachhochschule* lub *Berufsakademie* jest posiadanie *Fachhochschulreife* lub *Allgemeine/Fachgebundene Hochschulreife*. Zazwyczaj wszyscy kandydaci, którzy spełniają wymogi wstępne, zostają zapisani na wybrane studia i nie stosuje się żadnych specjalnych procedur selekcji, jednak w niektórych przypadkach uniwersytety i *Fachhochschulen* wprowadzają pewne zasady rekrutacji w celu określenia predyspozycji kandydata w obszarze wybranego kierunku.

Ponadto, we wszystkich landach istnieją rozwiązania umożliwiające uzyskanie wstępu na wyższe uczelnie absolwentom szkół zawodowych, którzy takich uprawnień formalnie nie posiadają. W marcu 2009, uzgodniono standardy wymagań według których mistrzowie rzemieślnicy, technicy i osoby posiadające kwalifikacje zawodowe w ramach zawodów związanych z handlem i finansami lub innych mają wstęp na wyższe uczelnie po ukończeniu szkolenia zawodowego i pod warunkiem posiadania trzyletniego doświadczenia zawodowego.

Jeżeli na niektórych kierunkach liczba kandydatów przekracza liczbę dostępnych miejsc, miejsca przydziela się na podstawie selekcji, którą przeprowadza się na szczeblu krajowym/regionalnym lub w danej uczelni. Głównymi kryteriami na poziomie krajowym (zwłaszcza w przypadku medycyny) są: średnia ocen uzyskanych przez kandydata na egzaminie *Abitur*, którego zdanie kwalifikuje do podjęcia studiów (20%), okres czasu pomiędzy zdaniem egzaminu *Abitur* i złożeniem podania o przyjęcie na studia (20%) oraz wynik procedury selekcyjnej obowiązującej na konkretnej uczelni (60%). Na poziomie regionalnym mogą obowiązywać inne zasady rekrutacji. I tak, panuje tendencja do zwiększania liczby lokalnych ograniczeń dotyczących przyjęć do niektórych szkół wyższych na kierunku, których nie obejmują ogólnokrajowe procedury selekcyjne. W takich przypadkach, za wybór kandydatów odpowiadają jedynie poszczególne placówki.

Kryteriami przyjęć do szkół kształcących w zakresie zdrowia publicznego są: świadectwo ukończenia szkoły oraz osiągnięcie wymaganego wieku (zazwyczaj 17 lub 18 roku życia), a także odpowiednie doświadczenie zawodowe, lub ukończenie co najmniej 2-letniego kształcenia zawodowego.

c) Kwalifikacje

Kwalifikacje uzyskiwane w szkolnictwie wyższym są uzależnione od czasu trwania i rodzaju studiów.

Studia na uniwersytecie lub w równorzędnej uczelni kończą się egzaminem akademickim (dawniej: dyplomowym *Diplom* i magisterskim *Magister*), egzaminem państwowym, egzaminem kościelnym (w dziedzinie teologii) lub egzaminem artystycznym. W celu dostosowania systemu szkolnictwa wyższego do struktury opartej na dwóch głównych cyklach kształcenia, nowy system kwalifikacji na kierunkach licencjackich i magisterskich został wprowadzony w roku 1998 w uniwersytetach i innych uczelniach. Osiągnięto w tym zakresie znaczny postęp w ostatnich latach. Liczba studentów wzrosła z 65 000 w 2003r do blisko 103 000 w r 2008. Procent kierunków studiów oferowanych jako studia dwustopniowe (licencjat + magister) w uczelniach w Niemczech wzrósł z 79% w semestrze zimowym 2009/10 do 82% w semestrze zimowym 2010/11.

Studia w *Fachhochschulen* również prowadzą do tytułów licencjata/inżyniera i magistra. Studenci, którzy zdali egzamin w *Berufsakademien*, mogą otrzymać tytuł zawodowy licencjata/inżyniera. Tytuł zawodowy licencjata/inżyniera otrzymany w *Berufsakademien* nie jest tytułem akademickim, stanowi jedynie potwierdzenie kwalifikacji do wykonywania danego zawodu.

Uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora mają *Universitäten* (uniwersytety) i równorzędne uczelnie. Absolwenci *Fachhochschule*, posiadający tytuł zawodowy magistra lub *Diplom (FH)*, mogą zostać przyjęci na studia doktoranckie na uniwersytecie, po spełnieniu określonych dodatkowych wymogów.

Dwu lub trzyletnie programy prowadzone w szkołach kształcących w zakresie zdrowia publicznego umożliwiają otrzymanie kwalifikacji w zawodach umożliwiających podjęcie pracy w sektorze służby zdrowia.

6. Kształcenie specjalne

Kształcenie prowadzi się głównie w szkołach specjalnych (*Sonderschulen, Förderschulen*), ale wprowadzono również programy służące integracji uczniów i studentów ze specjalnymi potrzebami w szkolnictwie ogólnodostępnym. W 2009 r. do szkół specjalnych uczęszczało poniżej 5 % wszystkich uczniów szkół podstawowych i średnich, a coraz większa liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami kształciła się w środowiskach integracyjnych (20,1 % wszystkich uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).

W dualnym systemie kształcenia zawodowego pomoc, uregulowaną prawnie (*Sozialgesetzbuch III*), zapewnia się młodzieży mającej szczególne problemy w nauce lub pochodzącej z grup defaworyzowanych (np. pomoc w kształceniu w miejscu pracy lub kształceniu zawodowym w placówkach poza miejscem pracy).

7. Nauczyciele

Cała kadra zatrudniona w instytucjach wychowania przedszkolnego posiada średnie wykształcenie.

Nauczyciele szkół podstawowych i średnich kształcą się na uniwersytetach oraz w kolegiach sztuk pięknych i kolegiach muzycznych; zdają oni pierwszy i drugi *Staatsprüfung* (egzamin państwowy), na ogół z dwóch przedmiotów i pedagogiki. Nauczyciele szkół podstawowych są nauczycielami przedmiotów zintegrowanych, a nauczyciele szkół średnich specjalizują się w określonych przedmiotach.

Nauczyciele są na ogół zatrudniani przez land i mają z reguły status urzędnika państwowego.

W ostatnich latach w ramach kształcenia nauczycieli wprowadzono nowe etapowe programy studiów. Jeśli kwalifikacje otrzymywane po ich ukończeniu zachowują standardy kształcenia uzgodnione przez Stałą Konferencję Ministrów Edukacji i Kultury, są wówczas wzajemnie uznawane przez kraje związkowe.

Opracowanie: Niemieckie Biura Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYPEDIA (<http://www.eurydice.org>).

Ostatnia aktualizacja: listopad 2011